

009783

Protokół oględzin

Dnia 28 maja 1948r w Warszawie, Członek Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Warszawie Sędzia Grodzki Halina Werenko, działając na mocy Dekretu z dnia 10.XI.1945r /Dz.U.R.P.nr.51 poz,293/, w obecności referenta Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Warszawie Andrzeja Janowskiego i wezwanych : Wacławy Szlachety, Edwarda Kucharskiego, Apolonii Żabickiej, Zofii Bekier, Wacławy Gałka i Aleksandra Matysiaka, dokonała oględzin i opisu terenu przyległego do Parku Sowińskiego od strony ul. Wolskiej i Elekcyjnej, gdzie jak wynika z przeprowadzonego dochodzenia w sprawie Parku Sowińskiego OKMW III/I L. 4 / Wola 5/, w dniu 5 sierpnia 1944r, oddziały niemieckie żandarmerii i SS dokonały masowych mordów ludności cywilnej / mężczyzn, kobiet i dzieci/, doprowadzonej z domów przy ul. Wolskiej nr. 129, 132, Elekcyjnej nr. 4, 6, 8. grupy ludności z ul. Ordona, oraz grup bliżej nie ustalonych, razem w liczbie określonej przez świadków na ponad 1500 osób. Na polecenie Sędziego referent Janowski, w toku oględzin sporządził szkic sytuacyjny wyżej wymienionych terenów, Szkic stanowi załącznik do niniejszego protokołu. Sędzia stwierdził, że siatka ogradzająca Park Sowińskiego od strony ul. Wolskiej na odcinku pomiędzy bramą Parku, a ul. Elekcyjną, na przeszerzeni 50 mtr jest w wielu miejscach poręperwana drutem. Przerwania znajdują się na różnej wysokości, od 160 cm. do 25 cm. nad ziemią. Siatka pomiędzy pierwszym a drugim, drugim a trzecim, dwunastym a trzynastym słupkiem ogrodzenia licząc od ulicy Elekcyjnej, posiadają siatkę inną niż pozostałe odcinki, bardziej nową, mniej pokrytą rdzą, oraz nie posiadają miejsc poręperowanych. Obecny przy oględzinach Edward Kucharski zapodaje, iż w dniu 5. sierpnia 1944r, widział iż w tych miejscach siatka była przecięta. Śladów kul na młodych krzewach rosnących w Parku przy siatce nie stwierdzono. Wacława Szlacheta, zgodnie z zeznaniem ułożonym w dniu 28.V. 1948r, zapodaje, iż w dniu 5.VIII.1944r przed godziną 10-ą w grupie ponad 500 mieszkańców domu nr. 129 przy ul. Wolskiej / domu Hankiewiczza/, została przez żandarmerię niemiecką doprowadzona pod siatkę Parku Sowińskiego. Idąc widziała trzy karabiny maszynowe ustawione na podstawach, na przeciwległym chodniku przy ul. Wolskiej. Jeden stał na rogu ul. Wolskiej i Ordona, drugi na ul. Wolskiej przy domu Hankiewiczza w odległości około 5 m. od pierwszego przy drzewie, trzeci dalej w kierunku ul. Prądzyńskiego, miejsca określić nie umie. W chwili, gdy Niemcy zaczęli strzelać do grupy z wyżej opisanych karabinów maszynowych, Upadła nie będąc ranną. Okazuje miejsce przy bramie Parku, gdzie upadła. Leżąc nie widziała nowych grup ludności doprowadzonych na rozstrzelanie. Sędzia stwierdził, iż z miejsca gdzie Wacława Szlacheta leżała twarzą do ziemi nie można było widzieć mordów dokonywanych przy siatce bliżej ul. Elekcyjnej. Edward Kucharski, Apolonia Żabicka, Wacława Gałka, i Zofia Bekier zapodają, zgodnie z zeznaniami złożonymi, przez Edwarda Kucharskiego w dniu 6..III.1946r, Apolonia Żabicką w dniu 21.II.1946r. Wacławę Gałkę 25.III.1946 i Zofię Bekier w dniu 9.III.1946r. W grupie około 400 mieszkańców domu przy ul. Elekcyjnej 1/3 / Wolskiej nr. 132/, w dniu 5.VIII. 1944r. około godziny 10-iej zostali wyprowadzeni przez żandarmerię SS-manów i Ukraińców, furtką od strony ul. Elekcyjnej oznaczonej na szkicu literą F. Grupę wyprowadzono na ul. Wolską i wszystkich razem mężczyzn, kobiety i dzieci stłoczono przy siatce Parku Sowińskiego na przestrzeni od rogu ul. Elekcyjnej do drzew za Krzyżem kamiennym. Wszyscy widzieli, iż na odcinku od krzyża do bramy Parku Sowińskiego, leżały zwłoki ludności cywilnej. Edward Kucharski wskazuje miejsce, gdzie widział wtedy karabiny maszynowe ustawione na podstawach. Jeden stał na rogu ul. Ordona i Wolskiej w miejscu oznaczonym na szkicu literami K M D, drugi na placu przy ul. Elekcyjnej nr. 2 obok rogu budynku przy ul. Wolskiej nr. 130 w miejscu oznaczonym na szkicu literą K M "B". Z tych karabinów maszynowych mordowaną grupę przyprowadzoną z domu magistrackiego. Świadkowie okazyują miejsca, gdzie upadli nie będąc rannymi za wyjątkiem Zofii Bekier, która otrzymała postrzał w biodro. Aleksandra Matysiak zgodnie z zeznaniem złożonym w dniu 17.I.1946r, iż w dniu 5.VIII. 1944r około godziny 10-iej, gdy palił się dom magistracki, przy ul. Elekcyjnej nr. 1/3 / Wolska 132/, została przez SS-manów i Ukraińców doprowadzona w grupie około 80 mieszkańców domu przy ul. Elekcyjnej nr. 8, na chodnik położony przy domu magistrackim na rogu Elekcyjnej i Wolskiej. Gdy przyszła przy ścianie domu magistrackiego na chodniku na odcinku od rogu domu, od strony ul. Wolskiej wzdłuż domu na przestrzeni oznaczonej na szkicu

0097924

cu literami X-Y, leżały już zwłoki, pośród których rozpoznała zwłoki kilku osób znanych z widzenia lokotarów domów nr. 4 i 6 przy ul. Elekcyjnej. Domy nr. 4 i 6 przy ul. Elekcyjnej miały mniej więcej taką samą wielkość. Jak dom nr. 8 zatem mieszkańcy mogło być do 150 osób. Sędzia stwierdził, iż na ścianie domu nr. 1/3 przy ul. Elekcyjnej znajdują się gdzieniedzie ślady kul. Edward Kucharski zapodał, iż tego samego dnia mężczyźni z grupy zatrzymanej przy paleniu zwłok znosząc zwłoki zabrali go i zanieśli do Parku Sowińskiego na skwerak oznaczony na szkicu literą S.I. Uważając by Niemcy nie zauważyli, iż żyje, przyłączył się do grupy i razem znosił zwłoki z miejsc mordu: przy Parku, z Ul. Wolskiej na odcinku od bramy Parku do rogu ul. Wolskiej oraz z ul. Elekcyjnej z przed domu magistrackiego, gdy zaczął znosić zwłoki zobaczył, iż pod siatkę Parku na ul. Wolskiej zwłoki leżały warstwami, sięgały aż na jeźdnię. Na oko zwłok mogło być ponad 1,500. Wszyscy obecni świadkowie oświadczają zgodnie, iż po wstaniu wieczorem w dniu 5.VIII.1944r widzieli iż zwłoki leżały przy siatce Parku Sowińskiego na ul. Wolskiej. Zwłoki układano na skwerku w Parku Sowińskiego oznaczonym na szkicu lit. S.I i S.II. Na skwerkach palono zwłoki na 2-ch paleniskach. Sędzia stwierdził, iż na obu wyżej wymienionych skwerkach gruntu jest dotychczas ciemniejszy, że w toku ekshumacji z dnia (protokół ekshumacji z dnia 31 VII.1946r i 1,2.VIII.1946r) na tych skwerkach zostały rozkopane 2 mogiły i wyjęto prochy i niedopalone kości. Edward Kucharski zapodaje, iż ponadto kilka zwłok na rozkaz żołnierzy niemieckich robotnicy wrzucili do ustępu w Parku (oznaczonego na szkicu literą V.) a około 30 zwłok do piwnic płańcącego domu magistrackiego. Wezwani okazali wał w głębi Parku oznaczony na szkicu literą "W", skąd według zeznania złożonego w dniu 8.III.1946r przez nężyjącą obochie Janinę Słupczyńską, miała ona obserwować egzekucję. Sędzia stwierdził, iż z wału / oznaczonego na szkicu literą W/ nie można było widzieć dokładnie miejsca mordów, ani tego co się działo na skwerku, z uwagi na to, iż widoczność zasłaniały drzewa. Odnośnie mogiły w głębi Parku, oznaczonej na szkicu liczbą 4 dopisaną w protokole ekshumacyjnym z dnia 21-VII.1946r, świadkowie nie umiemy podać bliższych wiadomości. Świadek Kucharski, oświadcza iż zwłok z ulicy Wolskiej i Elekcyjnej tam nie znosił, powtarza pogłoskę, iż mieli tam być rozstrzelani mieszkańcy z okolicznych domów złapani na cmentarzu prawosławnym przez Niemców w czasie ucieczki. Na tym protokół zakończono.

Załącznik sytuacyjny.

Członek Okręgowej Komisji

Sędzia Grodzki

/ Halina Werenko

00980

25

Park Sowińskiego

WAK "W"

SKWERY

chodnik

ulica Wojska

Dom Hankiewicz
Wojska nr 129

Szkic sytuacyjny
terenów przyległych do parku Sowińskiego

- dom mieszkalny
- wat ziemny w parku
- pomnik gen. Sowińskiego
- ubikacja parkowa
- figura z Krzyżem
- Katibiny maszynowe

- = ogrodzenie parku
- = nowa siatka w ogrodz. parku
- ||||| = paleniska zwłok
- SI, II = skwery
- F = fontanka
- +++ = miejsce egzekucji
- qq = drzewka, krzaki

W-wa dn. 28/V. 1948r.

sponządzit

Sędz. ref. *Halina Werenko*
32 z 423